

3 Gjennomstrømning i videregående opplæring

Tom Granseth, seniorrådgiver Statistisk sentralbyrå

Sammendrag

Omtrent 7 av 10 elever fullfører videregående opplæring innen 5 år fra de startet i videregående for første gang, 6 prosent er fortsatt i utdanning, og 23 prosent oppnår ikke vitnemål/fagbrev eller slutter underveis (fracfall) i femårsperioden. Frafallet er betydelig høyere i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene enn i de studieforberedende. Frafallet er også høyere for elever bosatt i de samiske bosettingsområder enn ellers i landet.

Det er ikke uten videre slik at de som faller fra i videregående opplæring, er økonomisk inaktive.

Om lag 2 av 3 som har falt fra i videregående opplæring, er i arbeid etter en viss tid, noe som også støttes i andre studier. Andelen som får arbeid er noe høyere i nord enn i sør.

Det er geografiske forskjeller i hvilke bransjer som «velges». Denne artikkelen utdyper dette nærmere.

3.1 Innhold

Statistisk sentralbyrå utarbeider årlig statistikk over gjennomstrømning i videregående opplæring. Den viser hvor mange av elevene som fullfører videregående opplæring i løpet av fem år etter at de startet i videregående opplæring for første gang, og hvor mange som ikke fullfører eller som ikke består eksamen/fagprøve. Statistikken angir også hvor stor andel av kullet som fullfører eller ikke. Statistikken viser at frafallet er høyest i de tre nordligste fylkene.

I denne artikkelen presenteres statistikk for videregående opplæring etter annet geografisk nivå enn elevens bostedsfylke (ved 16 års alder). Områdene er det samiske bosettingsområdet¹ i Nordland, Troms og Finnmark, (i det videre kalt STN-området), øvrige Nord-Norge nord for Saltfjellet (Øvrige nord) og resten av landet (Sør- og Midt-Norge).

Myndighetene har fokus på frafall i videregående opplæring. I kapittel 3.2 er omtalt noen av de viktigste tiltakene myndighetene har satt i verk for å redusere frafallet.

¹ Utvalgte kommuner og delkommuneområder i Norge nord for Saltfjellet, knyttet til det geografiske virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling. Virkeområdet er endret flere ganger. I denne artikkelen er det nyttet områdeavgrensningen som gjaldt for 2012.

I kapittel 3.3 presenteres tall for gjennomstrømning i videregående opplæring, både status per i dag og utvikling de siste årene. En har sammenlignet frafallet etter elevens kjønn, utdanningsprogram, grunnskolepoeng og foreldrenes utdanningsnivå, områdene i mellom. Datakilde er nasjonal utdanningsdatabase (NUDB), som bl.a. er basert på data fra fylkeskommunenes administrative datasystem for inntak til videregående opplæring.

Er de som falt fra i videregående opplæring, i jobb og i så fall hvilke næringer er de sysselsatt i?

I kapittel 3.4 belyses dette nærmere. Datakilder her er befolkningsregisteret, den individbaserte sysselsettingsstatistikken i SSB samt NUDB. NUDB har opplysninger om den enkelte persons tidspunkter for påbegynt/avsluttede utdanninger. Disse tidspunkter gjør det bl.a. mulig å finne ut hvem som aldri fullførte videregående opplæring.

I kapittel 3.5 er det trukket hovedkonklusjoner, samt gitt noen forslag til videre analyse.

I artikkelen er det flere steder benyttet betegnelsen elevkullet 2008. Elevkullet 2008 betyr elever som begynte i videregående opplæring for første gang høsten 2008. Overgangen fra Reform94 til Kunnskapsløftet fra og med høsten 2006, medførte en viss endring i terminologi. Begrepet «studieretning» endret navn til «utdanningsprogram». Begrepet «allmennfag» endret navn til «studieforberedende». I denne artikkelen brukes Kunnskapsløftets terminologi.

3.2 Myndighetenes satsing på videregående opplæring

Myndighetene har satt fokus på frafall i videregående opplæring. Gjennom sin utdanningspolitikk vil de forsterke de beste sidene ved det norske samfunnet og svare på de viktigste utfordringene. Å sikre alle et godt opplæringstilbud er en nøkkel. Rammene for dagens utdanningspolitikk er nedfelt i Meld. St. 20 (2012-2013) «På rett vei».

Høy gjennomstrømning i videregående opplæring er nødvendig for å møte behovene i framtidens arbeidsliv. Myndighetene har iverksatt en rekke tiltak, med det konkrete målet om å øke andelen som har fullført og bestått videregående opplæring til 75 prosent innen 2015.

Kunnskapsdepartementet er innforstått med at ikke alle igangsatte tiltak har virket etter hensikten. De videregående skolene har gjennomført mange ulike tiltak, noen mer vellykkede enn andre. Det er viktig å identifisere hvilke tiltak som har effekt. Fylkeskommunene har derfor etablert en ordning med utveksling av erfaring.

Av større nasjonale satsinger kan nevnes:

- Ny GIV fra 2010 er et prosjekt med vekt på intensivopplæring i lesing, skriving og regning for elever med svakest faglig nivå på tiende trinn. Prosjektet varte til 2013 og er nå avsluttet, men videreføres som «Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring».
- Kunnskapsdepartementet nedsatte i januar 2006 en arbeidsgruppe med mandat til bl.a. å identifisere årsakene til at elever ikke fullfører videregående opplæring, og til å vurdere målrettede tiltak som kan bedre gjennomføringen; bl.a. vektlegging av tiltak overfor utsatte grupper elever samt å vurdere mulige tiltak som stimulerer til å ta inn lærlinger. Det ble foreslått spesielle tiltak bl.a. overfor minoritetsspråklige elever, herunder samiske.
- Høsten 2006 ble Kunnskapsløftet innført. Det avløste Reform94. I videregående opplæring medførte denne reformen en rekke endringer, både med ny struktur og nye

lærerplaner. Reformen medførte også nye måter å drive den norske skolen på, med større mangfold med hensyn til valg av løsninger og arbeidsmåter.

- Vekslingsmodellen er en fleksibel opplæringsmodell med stor grad av veksling mellom opplæring i skole og opplæring i bedrift. Vekslingsmodellen er et alternativ til den tradisjonelle hovedmodellen med 2 år i skole og 2 år i lærebedrift. En målsetting med vekslingsmodellen er å skape mest mulig relevans i opplæringen fram til fagbrev gjennom ønskede lærefag, med redusert frafall som resultat.
- En viktig forutsetning er at modellen er forankret i næringslivet. Det finnes ulike tilskuddsordninger til virksomheter som tar inn lærlinger og lære kandidater, bl.a. en særskilt tilskuddsordning som har som mål om å stimulere virksomheter til å gi lærlinger og lære kandidater med spesielle behov, muligheten til å oppnå fagutdanning.

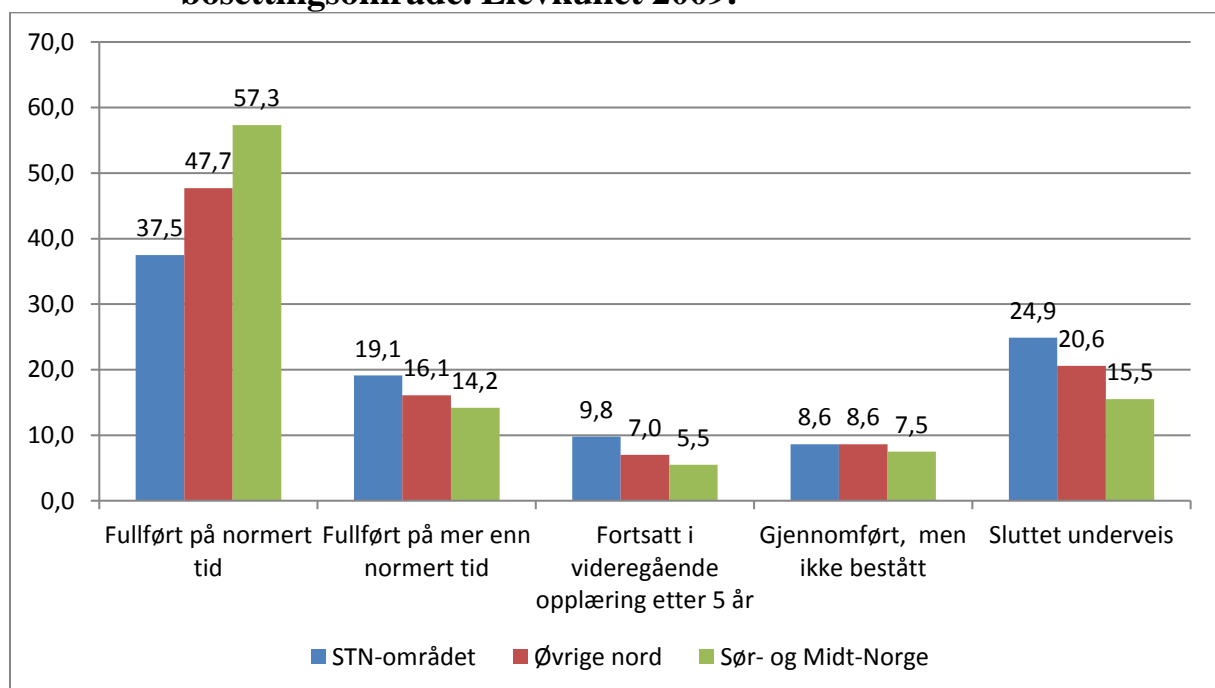
3.3 Gjennomstrømning i videregående opplæring

3.3.1 Innledning

Av de 62787 elevene som startet videregående opplæring for første gang høsten 2009, fullførte 70,8 prosent av elevene innen 5 år etter skolestart. I tillegg var 5,7 prosent av elevene fortsatt i opplæring etter denne perioden, mens 23,6 prosent av elevene hadde falt fra, enten ved at eleven hadde sluttet eller ikke bestått eksamen eller fagprøve. Fokus i denne artikkelen er de elever som falt fra i videregående opplæring.

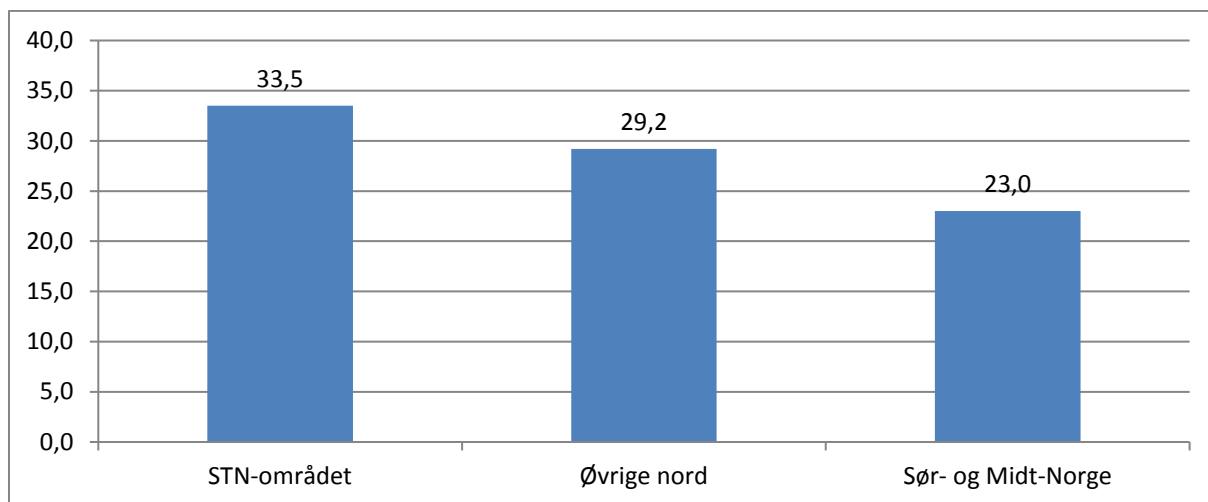
Figur 3.1 viser fordelingen for de ulike fullføringsgradene, for våre tre områder. Det er verdt å merke seg at årsaken til det høye frafallet for våre to nordlige områder rett og slett er at elevene slutter underveis. Andelen elever som ikke har bestått eksamen eller fagprøve er om lag lik i alle tre områder.

Figur 3.1 Grad av fullføring i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullet 2009.

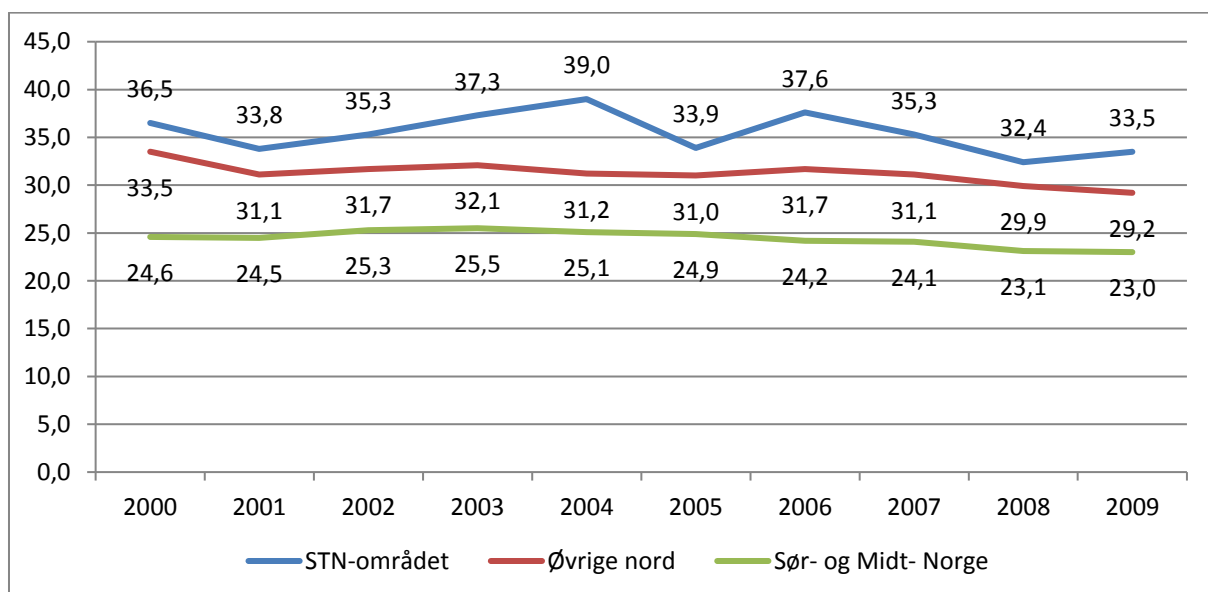
Figur 3.2 viser at elever i STN-området, og elever i Øvrige nord har høyere frafall i videregående opplæring enn elever bosatt i Sør- og Midt-Norge. Frafallet i startkullet 2009 var 23,0 prosent i Sør- og Midt-Norge, mens det var 29,2 prosent i Øvrige nord og 33,5 prosent i STN-området.

Figur 3.2 Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullet 2009

Det er en tendens at frafallet i videregående opplæring er redusert de siste årene. Figur 3.3 viser at frafallet i Øvrige nord og Sør- og Midt-Norge har hatt en stabil og positiv utvikling siden startkullet 2003. Etter et relativt stabilt frafall for elevkullene 2000 til 2006, er frafallet for STN-området redusert fra 37,6 prosent for 2007-kullet til 32,4 prosent for 2008-kullet. Fra 2008 til 2009 har det imidlertid vært en svak økning i frafallet til 33,5 prosent, noe som er det nest laveste på 2000-tallet. I STN-området er det små elevkull. Det prosentvise frafallet kan derfor variere fra år til år.

Figur 3.3 Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullene 2000-2009

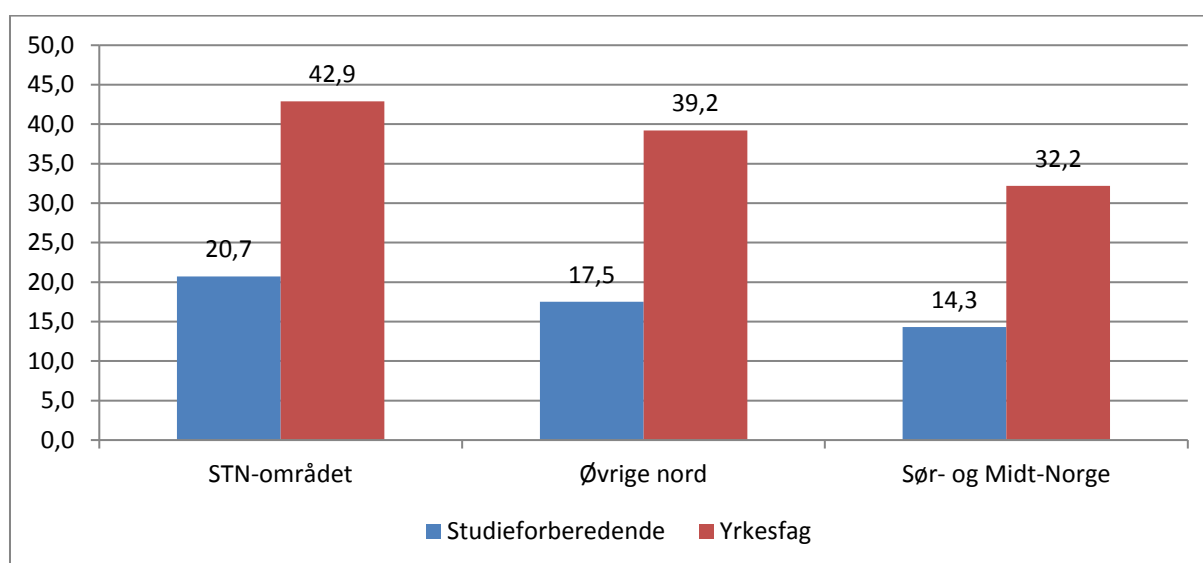

3.3.2 Frafall etter utdanningsprogram

SSBs gjennomstrømningsstatistikk viser at elevene på studieforbereidende utdanningsprogram har et betydelig lavere frafall enn elevene på yrkesfag. Dette gjelder i alle deler av landet og også i våre tre områder.

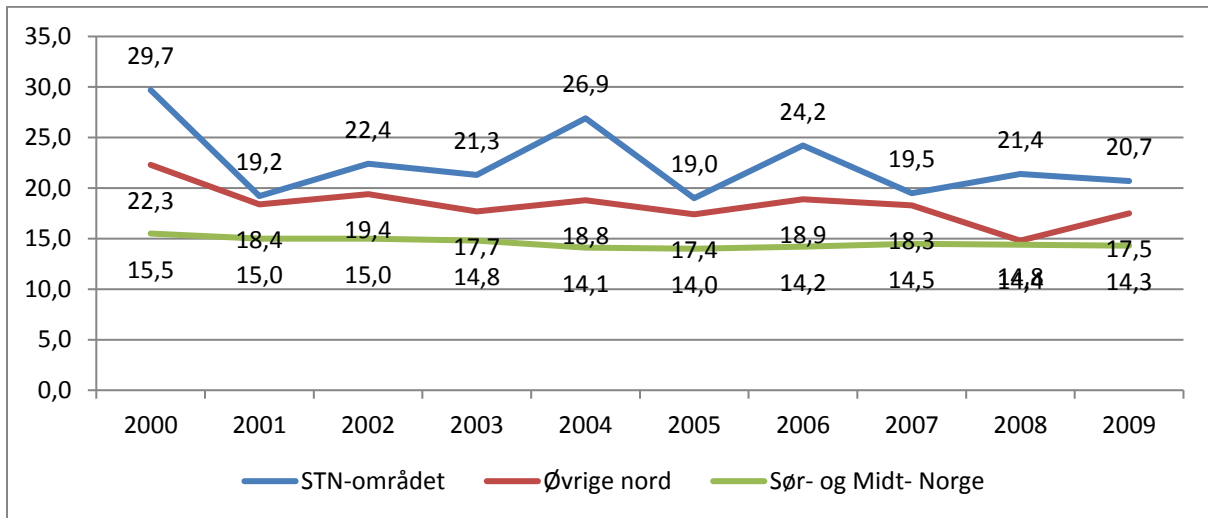
For elevkullet med oppstart høsten 2009, var frafallet 20,7 prosent for elever bosatt i STN-området og som gikk på studieforbereidende utdanningsprogram. For elevene på yrkesfag var frafallet 42,9 prosent. Andelene i Øvrige Nord er 17,5 prosent på studieforbereidende og 39,2 prosent på yrkesfag, se figur 3.2.1 nedenfor.

Figur 3.4 Frafall i videregående opplæring, etter type utdanningsprogram og elevens bosettingsområde. Elevkullet 2009

Figur 3.5 viser hvordan frafallet på studieforbereidende utdanningsprogram har utviklet seg de siste årene. I STN-området er frafallet på studieforbereidende utdanningsprogram redusert fra 29,7 prosent for 2000-kullet til 20,7 prosent for startkullet i 2009. Utover det, er det vanskelig å finne en tydelig trend. Frafallet har vært lavere for enkelte år. Både i 2001, 2005 og 2007 var frafallet på under 20 prosent. Som tidligere nevnt, er det få elever i STN-området, og dermed kan det prosentvise frafallet variere mye fra år til år, noe tallene viser tydelig. I Øvrige nord er frafallet på studieforbereidende redusert, fra 22,3 prosent i 2000 til dagens nivå på 17,5 prosent. En legger for øvrig merke til en ganske markant økning i frafallet for siste årskull. I Sør- og Midt-Norge gikk frafallet ned fra 2000 til 2004. Etter det har frafallet vært stabilt.

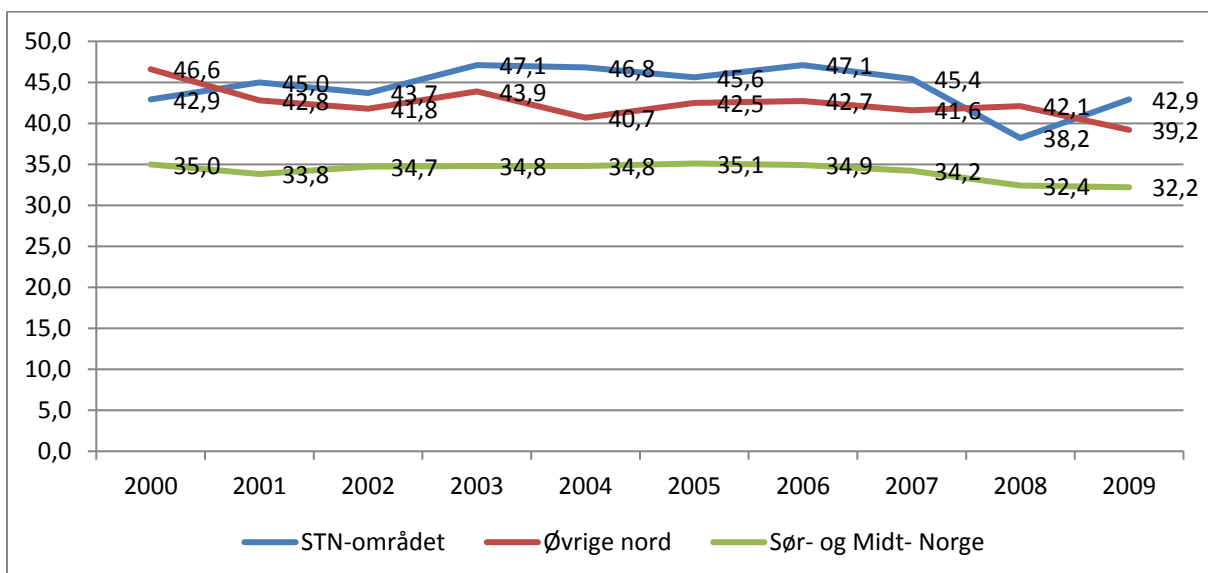
Figur 3.5 Studieforbereidende utdanningsprogram. Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullene 2000- 2009

Figur 3.6 viser hvordan frafallet på yrkesfag har utviklet seg fra 2000. I STN-området startet en positiv utvikling i 2006. Fra 2008 til 2009 økte imidlertid frafallet igjen, med 4,7 prosentpoeng til 42,9 prosent, som forøvrig er identisk med frafallet for 2000-kullet.

Både i Sør- og Midt-Norge og i Øvrige nord hadde startkullet i 2009 det laveste frafallet på 2000-tallet.

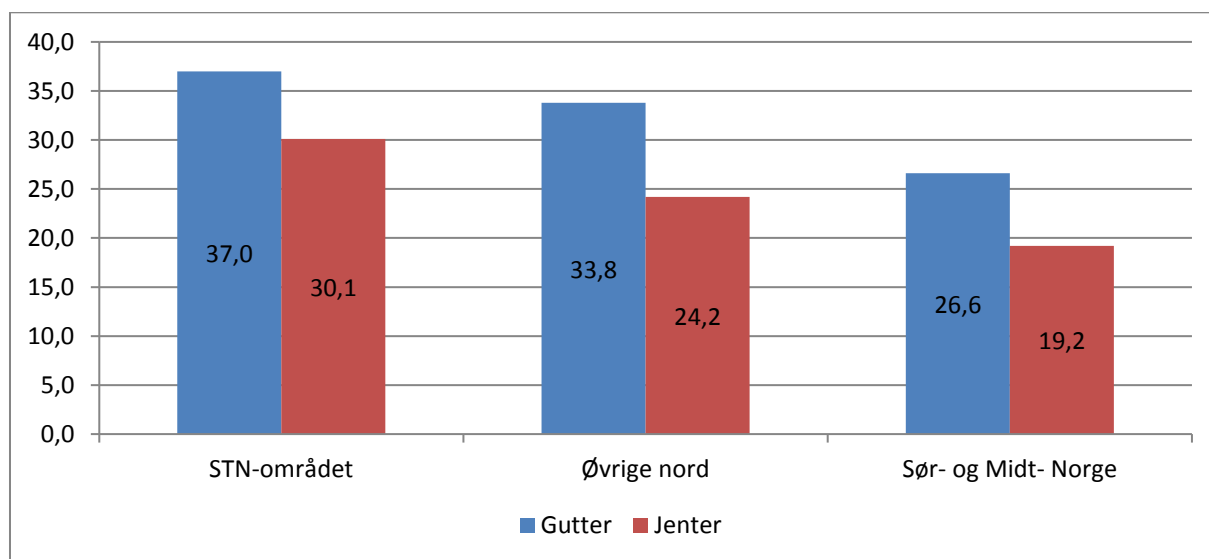
Figur 3.6 Yrkesfaglige utdanningsprogram. Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullene 2000-2009

3.3.3 Frafall etter kjønn

Jentenes frafall i videregående opplæring har tradisjonelt vært en god del lavere enn guttas. Figur 3.3.1 viser gjelder den kjønnsmessige forskjellen for våre tre områder. For startkullet 2009, var det 7,4 prosentpoengs forskjell i jentenes favør i Sør- og Midt-Norge. I Øvrige nord var forskjellen nesten 10 prosentpoeng, mens i STN-området var forskjellen 6,9 prosentpoeng.

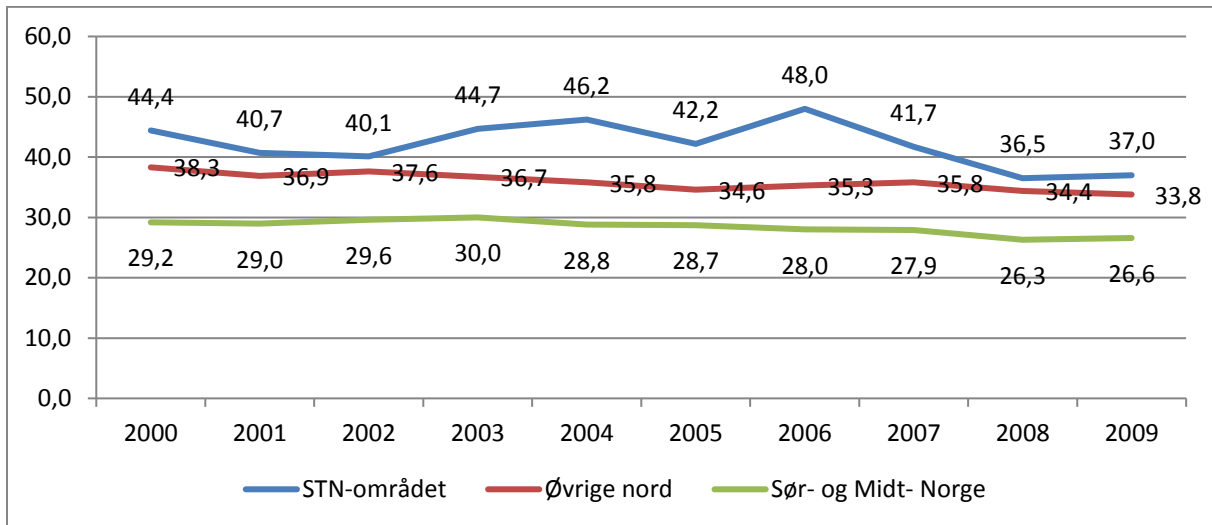
Figur 3.7 Frafall i videregående opplæring, etter elevens kjønn og bosettingsområde. Elevkullet 2009

Figurene 3.8 og 3.9 viser hvordan frafallet for gutter og jenter har utviklet seg siden 2000. Frafallet for guttene bosatt i STN-området økte til og med 2005-kullet. Etter det ble trenden snudd. Fra startkullet 2006 er frafallet redusert fra 48,0 prosent til 37,0 prosent for 2008-kullet, dog men en svak økning fra 2008 til 2009-kullet.

I de to andre områdene har frafallet til guttene utviklet seg svakt positivt i perioden. I Øvrige nord er dagens nivå det laveste på 2000-tallet, mens for Sør- og Midt-Norges del økte derimot frafallet noe fra 2008 til 2009-kullet. Nivået for 2009-kullet er likevel det nest laveste på 2000-tallet.

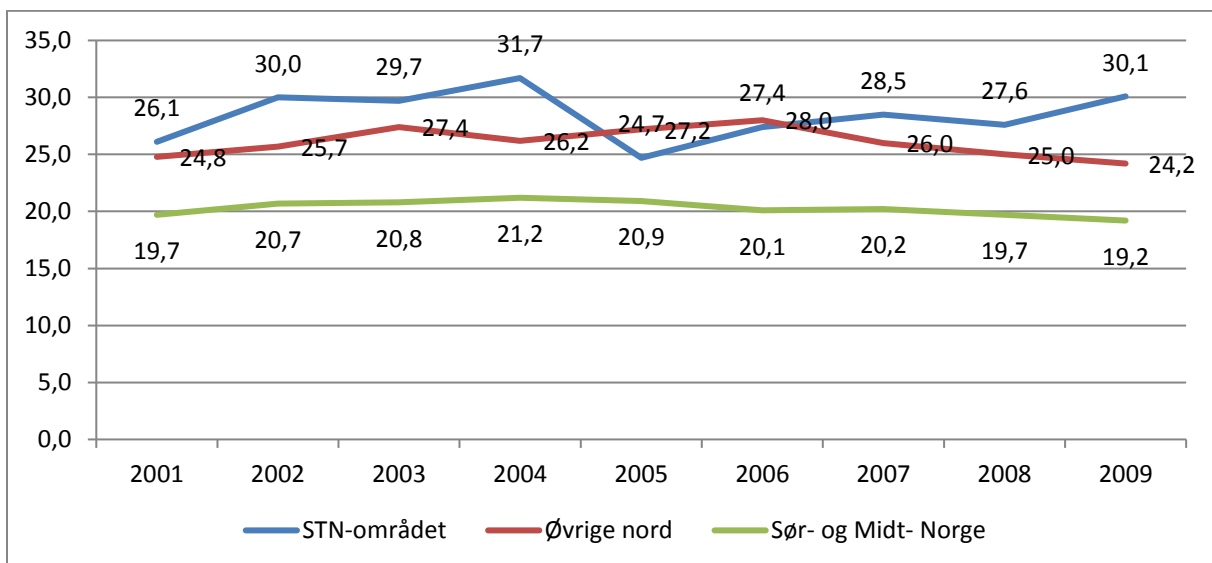
Figur 3.8 Gutter. Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullene 2000-2009

Jentenes frafall i videregående opplæring har også utviklet seg positivt de aller siste årene. I Øvrige nord er frafallet for 2009-kullet på 24,2 prosent, noe som er det laveste frafallet på 2000-tallet. Etter en økning fra 2000 til 2006-kullet, er frafallet redusert med 3,8 prosentpoeng. Frafaller i Sør- og Midt-Norge har utviklet seg på samme måte som i Øvrige nord. For begge områdene er dagens frafall det laveste på 2000-tallet.

I STN-området derimot, har jentenes frafall vist en tydelig negativ tendens de siste årene. Frafaller har økt fra 24,7 prosent for 2005-kullet til 30,1 prosent for 2009-kullet. En må helt tilbake til startkullet 2004 for å finne et høyere frafall, 31,7 prosent. Som tidligere nevnt er elevkullene i STN-området små, og de årlige endringer kan være tilfeldige.

Figur 3.9 Jenter. Frafall i videregående opplæring, etter elevens bosettingsområde. Elevkullene 2000-2009

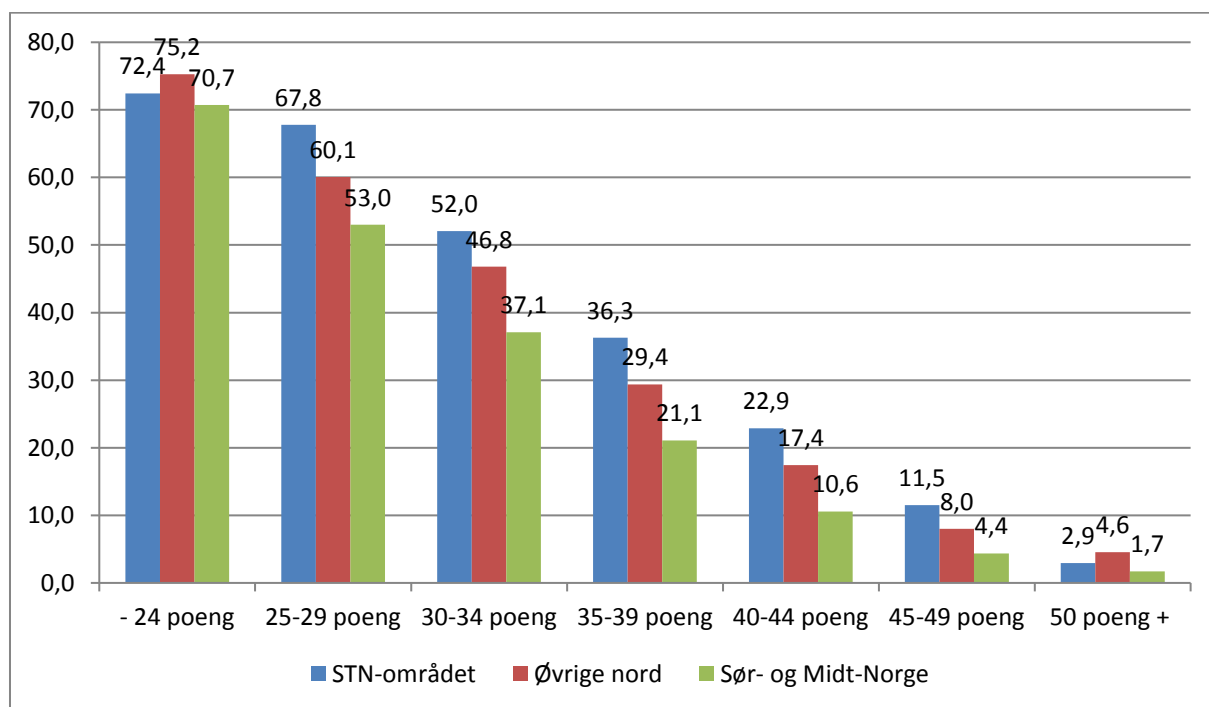
3.3.4 Frafall etter grunnskolepoeng²

Det er klar sammenheng mellom resultatene oppnådd i grunnskolen og frafallet i videregående opplæring. Dette vises med all tydelighet i figur 3.10 Ikke overraskende er frafallet lavest for elevgruppen med best karakterer fra grunnskolen.

Elever fra startkullet i 2009 som hadde mindre enn 25 grunnskolepoeng, hadde et frafall på 71 til 75 prosent. På den annen side, elever som oppnådde 50 poeng eller mer fra grunnskolen, hadde et frafall på i størrelsesorden 2 til 5 prosent.

Med unntak av elevgruppene med henholdsvis lavest og høyest grunnskolepoeng, var frafallet i STN-området høyere enn i de to andre områdene. Hva årsaken til det er, er ikke godt å si, annet enn at det er relativt få elever i STN-området. Selv få elevers frafall gir store prosentvise utslag. Fordelt på 7 «karaktergrupper» blir derfor tallene veldig små. I gruppen elever med mindre enn 25 grunnskolepoeng var det for eksempel bare 29 elever bosatt i STN-området i startkullet 2009.

Figur 3.10 Frafall i videregående opplæring, etter elevens grunnskolepoeng. Elevkullet 2009

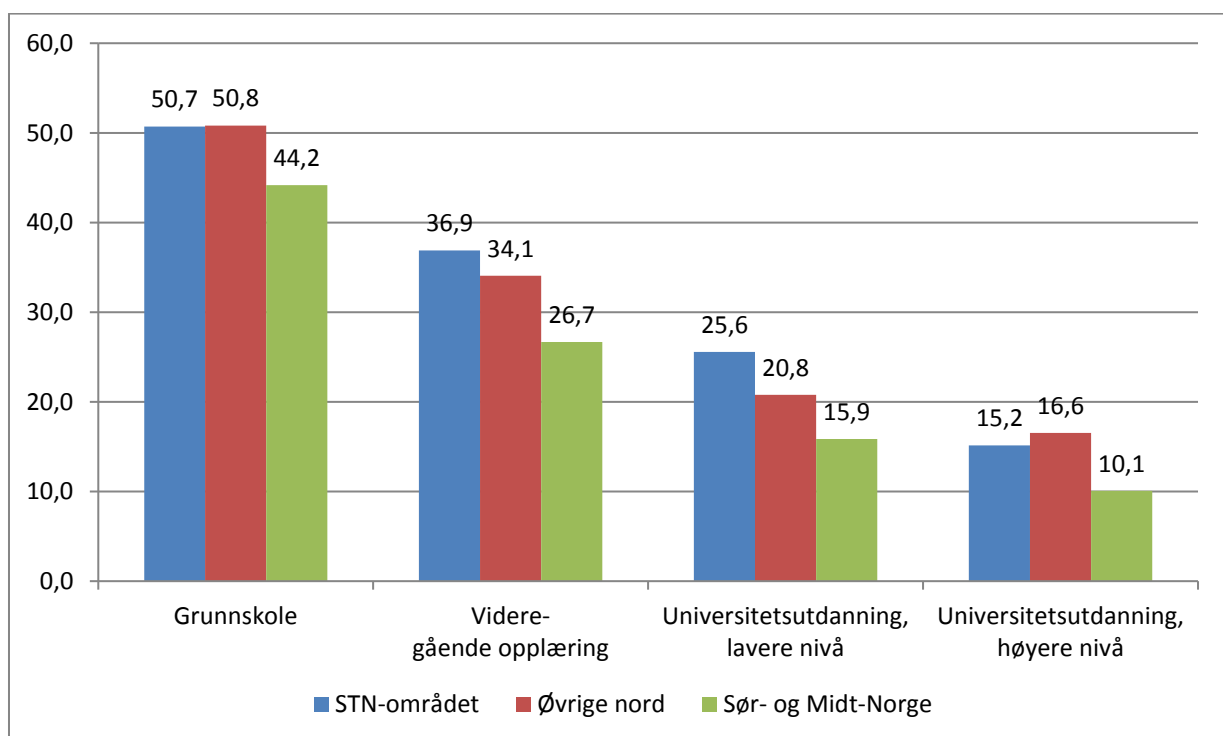
² Karakterene i fagene i grunnskolen omregnes til grunnskolepoeng. Grunnskolepoeng oppsummerer alle elevens resultater i forskjellige fag og er med på å danne grunnlaget for opptak til videregående opplæring. Grunnskolepoeng er summen av alle karakterer dividert på antall karakterer, og deretter multiplisert med 10. Elever med mindre enn 8 karakterer, får 0 grunnskolepoeng.

3.3.5 Frafall etter foreldrenes utdanningsnivå

Det er også klar sammenheng mellom frafall i videregående opplæring og foreldrenes utdanningsnivå³. Figur 3.5.1 viser at elever der begge foreldrene har grunnskole som høyeste utdanning, falt over halvparten fra i videregående opplæring, i de to nordligste områder. I Sør- og Midt-Norge var frafallet lavere, 44,2 prosent.

Elever, der minst en av foreldrene har utdanning fra høyskole eller universitet på høyere nivå, har vanligvis et lavere frafall. For siste elevkull var frafallet i STN-området på 15,2 prosent, 16,6 prosent i Øvrige nord og 10,1 prosent i Sør- og Midt-Norge.

Figur 3.11 Frafall i videregående opplæring, etter foreldrenes utdanningsnivå. Elevkullet 2009

³ Den av foreldrene som har høyest utdanningsnivå

3.4 Hva gjør de som falt ut av videregående opplæring?

3.4.1 Innledning

Har personer som falt fra i videregående opplæring de siste årene, noen tilknytning til arbeidslivet? Hvis de er i arbeid, hvilken bransje⁴ er de i så fall sysselsatt i? Er det geografiske, kjønnsmessige og aldersmessige forskjeller når det gjelder frafall næring de er sysselsatt i? Disse spørsmålene er forsøkt besvart i dette kapitlet. De som falt utenfor arbeidslivet, de økonomisk inaktive, er ikke omtalt her.

I den forbindelse vises til SSB Rapport 2014/37 «Ungdom som verken er i arbeid eller utdanning» av Tor Petter Bø og Åsne Vigran. Rapporten tar for seg ungdom under 30 år, som verken er i jobb, utdanning eller opplæring. Rapporten gir tall over tid og gir også internasjonale sammenligninger, se <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/ungdom-som-verken-er-i-arbeid-eller-utdanning>.

Det er en del forskjeller i frafallet omtalt i dette kapitlet og frafallet omtalt i kapittel 2. Tallene i dette kapitlet omfatter også personer som aldri begynte på videregående opplæring. Gjennomstrømningsstatistikken gjelder kun elever som begynte på videregående opplæring for første gang respektive høst.

Gjennomstrømningsstatistikken gir elevens status for fullføring etter 5 år. Elever som «fortsatt i utdanning etter 5 år» kan dermed enten ha fullført utdanningen eller ha sluttet etter at femårsperioden er utløpt. Statusen for disse elevene er dermed ikke kjent i gjennomstrømningsstatistikken. Frafallet i dette kapitlet har derimot ingen tidshorisont på 5 år og endelig status på fullføringen er kjent. I gjennomstrømningsstatistikken gjelder elevens bosted ved 16 års alder, i praksis ved start i videregående opplæring. I dette kapitlet er dagens bostedsområde nyttet. En sammenligning områdene i mellom, vanskeliggjøres idet personer kan ha flyttet siden start i videregående opplæring.

Datakilde NUDB, har opplysninger om alle personers start- og avslutningstidspunkter for de ulike trinn i utdanningen. På grunn av mangelfulle opplysninger om utdanning før 1974, er populasjonen avgrenset til aldersgruppen 19 til 49 år. Frafallet, som dette kapitlet handler om, er personer som aldri avsluttet videregående. Dette er enten:

1. personer som aldri begynte på videregående opplæring.

Disse har ikke registrert dato for start i videregående opplæring. Hvis i tillegg dato for avsluttet videregående og dato start på høyere utdanning også mangler, regnes personen som «aldri begynt på videregående».

eller

2. personer som begynte, men som aldri fullførte videregående opplæring.

Disse har dato for start på videregående før 2009, og mangler dato for avsluttet videregående og i tillegg også mangler dato for start på universitet/høyskole.

Personer som startet i videregående opplæring i 2009 eller senere og som mangler dato for avsluttet videregående, er mest trolig fortsatt i utdanning. Disse er ikke regnet som frafalt og er ikke med i den videre i analysen.

⁴ Bransje er basert på standard for næringsgruppering, SN2007

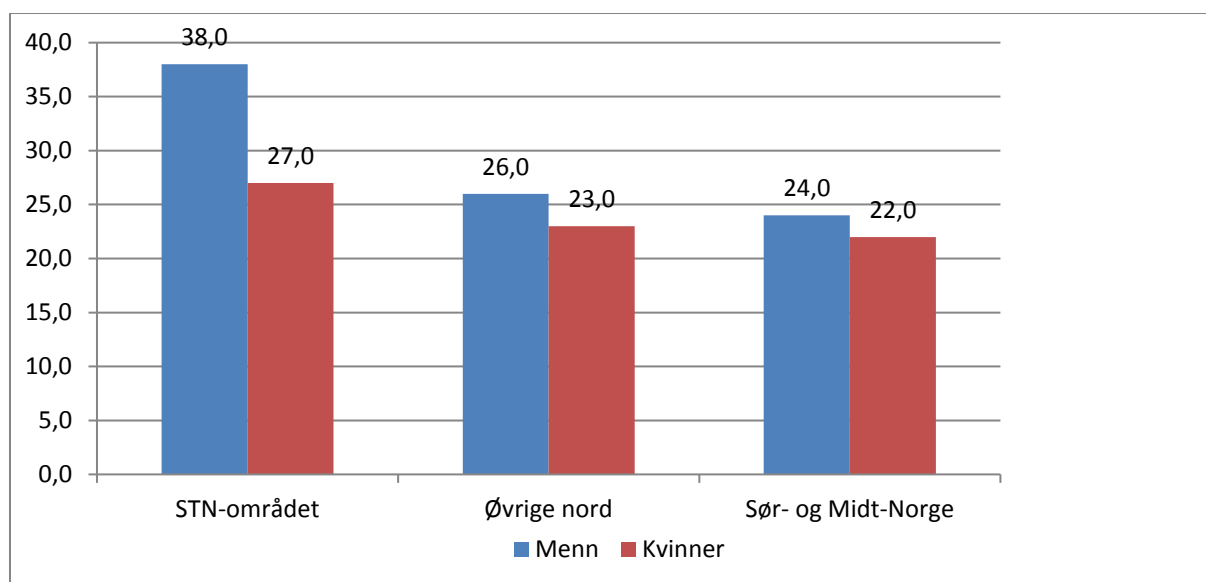
3.4.2 Frafall

Per 1. januar 2014 var befolkningen i STN-området i aldersgruppen 19-49 år 20579 personer. En av tre av disse, 33,1 prosent, har aldri fullførte videregående opplæring. Dette er et vesentlig høyere frafallet enn i de to andre områdene. Øvrige nord var frafallet på 26,3 prosent, mens i Sør- og Midt-Norge er tilsvarende tall 23,9 prosent. Til tross for forskjellene omtalt ovenfor, ser frafallet for øvrig ut til å samsvare med frafallet omtalt i kapittel 2.

Figur 4.12 viser hvordan frafallet i videregående opplæring fordeler seg på kjønn. Frafallet er høyest i STN-området, med 38 prosent for menn og 27 prosent for kvinner. Dette er et betydelig høyere frafall enn i de to andre områdene.

Figuren viser ellers at frafallet i Sør- og Midt-Norge er 2 prosentpoeng lavere for kvinner enn for menn. I STN-området er denne kjønnsforskjellen på 11 prosentpoeng.

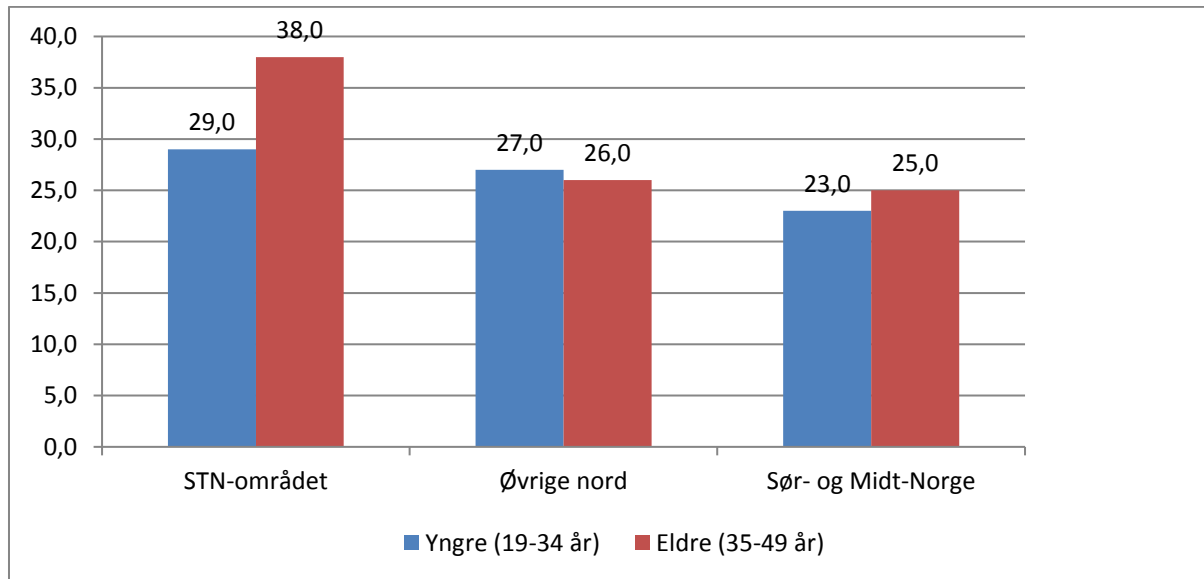
Figur 3.12 Frafall i videregående opplæring, etter elevens kjønn og bosettingsområde. Alle elevkull.

Figur 4.13 viser hvordan frafallet er fordelt på aldersgrupper. Bortsett fra Øvrige nord, er frafallet høyest i aldersgruppen 35 til 49 år (eldre). Dette er personer som startet i videregående opplæring en eller annen gang i perioden 1982 til 1996.

I STN-området falt 38 prosent av de eldre, fra i videregående opplæring. I aldersgruppen 19-34 år (yngre) er frafallet 29 prosent, altså en forskjell på 9 prosentpoeng i de yngres favør. I Sør- og Midt-Norge er denne forskjellen på 2 prosentpoeng. I Øvrige nord har, som nevnt, de eldre lavest frafall.

Figur 3.13 Frafall i videregående opplæring, etter elevens alder og bosettingsområde. Alle elevkull

3.4.2 Har de fått seg jobb?

Er de som falt ut av videregående opplæring i arbeid eller er de utenfor arbeidslivet?

Forsker Idunn Brekke ved Høgskolen i Oslo og Akershus har gjennomført en studie av arbeidstilknytning til elever som faller ut av videregående opplæring og som begynte i videregående opplæring imellom 1994 og 1998. Hennes konklusjon er at 7 av 10 som falt ut fra videregående opplæring er i jobb 10 år etter at de begynte. Hun konkluderer med at mange slutter på skolen nettopp for å få seg jobb, se <http://www.hioa.no/Aktuelle-saker/Faar-jobb-selv-om-de-dropper-ut-av-skolen>

Tabell 3.1 viser at om lag 2 av 3 som aldri fullførte videregående opplæring, er i arbeid per i dag. Denne sysselsettingsandelen er noe høyere i STN-området enn i de to andre områdene, 64,2 prosent i Sør- og Midt-Norge og 66,5 i Øvrige nord.

Tabell 3.1 viser også at andelen som er i arbeidslivet, er høyere blant menn enn blant kvinner. I STN-området er 70,5 prosent av menn som mangler videregående opplæring, i arbeid. Tilsvarende andel for kvinner er 61,4 prosent.

Tabell 3.1 Andel i arbeid, etter elevens kjønn og bosettingsområde

	Menn	Kvinner	I alt
STN-området	70,5	61,4	67,0
Øvrige nord	69,7	61,9	66,5
Sør- og Midt-Norge	69,0	57,9	64,2

Omtalt på en annen måte, viser tabell 3.1 at om lag 35 prosent av de som falt ut fra videregående, er uten arbeid per i dag. SSBs arbeidskraftundersøkelse viser at det er 7,8 prosent arbeidsledighet i aldersgruppen 15-24 år, mens i aldersgruppen over, 25-54 år, er ledigheten 3,3 prosent.

Tallene i tabell 3.2 kan ikke sammenlignes med SSBs arbeidsledighetstall. En arbeidsledig er en person som er uten inntektsgivende arbeid og som har forsøkt å skaffe seg arbeid i løpet av de siste fire ukene, og som kunne ha påtatt seg arbeid i løpet av de to påfølgende ukene. En sammenligning med dette kapitlets tall blir umulig fordi en ikke kjenner andelen som faktisk er arbeidssøkende.

Er det rimelig å tenke seg at de eldre, som altså falt fra i videregående opplæring for mange år siden, i større grad har fått seg jobb enn de yngre som «nylig» har falt fra i videregående opplæring.

Svaret på det er at tiden spiller på lag med de jobbsøkende. Tabell 3.2 viser at sysselsettingsandelen for de eldre som mangler videregående opplæring, er noen prosentpoeng høyere enn blant de yngre. For de yngre er andelen 60 til 66 prosent, mens for de eldre er denne andelen 68 til 70 prosent. Dette aldersmessige forholdet gjelder i alle tre områdene med noe varierende forskjell. I STN-området, der flest har fått seg arbeid, er forskjellen mellom aldersgruppene minst, 2,8 prosentpoeng. I Sør- og Midt-Norge er forskjellen større, 7,3 prosentpoeng.

Tabell 3.2 Andel i arbeid, etter elevens alder og bosettingsområde. Prosent

	Yngre, 19-34 år	Eldre, 35-49 år	I alt
STN-området	65,5	68,3	67,0
Øvrige nord	63,4	69,8	66,5
Sør- og Midt-Norge	60,4	67,7	64,2

3.4.3 Hva jobber de med?

Hvilke bransjer jobber de i, de som mangler videregående opplæring? Tabell 4.4.1 gir detaljerte tall for hvilke næringer de arbeider i, de som mangler videregående opplæring. Tallene er fordelt etter område og kjønn.

Tabellen viser at kvinner er sysselsatt i andre bransjer enn menn. Tabellen viser også at det er visse geografiske forskjeller i «bransjevalg». Det er fire næringer som går igjen, og om lag 55 prosent av personene er sysselsatt i en av disse næringene.

- Nesten 1 av 5 er sysselsatt innen varehandel. Varehandel er på topp både i Sør- og Midt-Norge og i Øvrige nord. I STN-området er det derimot to andre næringer som er mer representert.
- I Sør- og Midt-Norge er helsesektoren den nest mest vanlige bransjen, mens i STN-området er helsesektoren oftest representert. I helsesektoren er det klare kjønnsmessige forskjeller. Andelen kvinner, som «velger» denne sektoren er seks ganger så stor som for menn. Andelen menn som arbeider i helsesektoren er i underkant av 7 prosent i begge områdene i nord og 5 prosent i Sør- og Midt-Norge.
- Bygg og anlegg og Industri er ofte representerte bransjer for de som mangler videregående opplæring. Disse to bransjene er mer typisk for menn. Om lag 18 prosent av mennene er sysselsatt innen bygg og anlegg. Kun 2 prosent av kvinnene jobber i denne bransjen. Andelene er om lag like for alle tre områdene.

- Jordbruk, skogbruk og fiske er den nest oftest «valgte» næring i STN-området. Denne næringen er mer sjeldent «valgt» i Øvrige nord og i Sør- og Midt-Norge. 18,5 prosent av mennene i STN-området og kun 3,8 prosent av kvinnene er sysselsatt innen jordbruk, skogbruk og fiske.

Tabell 3.3 Næringstilknytning til personer uten videregående opplæring, etter kjønn. Prosent

STN-området	Menn	Kvinner	I alt
I alt	100,0	100,0	100,0
Helse- og sosialtjenester	6,5	37,3	17,3
Jordbruk, skogbruk og fiske	18,5	3,8	13,3
Varehandel	11,7	15,6	13,1
Bygg og anlegg	18,0	1,5	12,2
Industri	14,0	8,3	12,0
Transport etc.	11,8	3,6	8,9
Forretningsmessig tjenesteyting	4,0	6,4	4,8
Øvrige næringer	15,5	23,5	18,4
Øvrige nord			
	Menn	Kvinner	I alt
I alt	100,0	100,0	100,0
Varehandel	16,5	20,6	18,1
Helse- og sosialtjenester	6,6	34,2	17,2
Bygg og anlegg	18,5	1,4	11,9
Industri	12,2	6,6	10,0
Transport etc.	12,3	3,0	8,7
Forretningsmessig tjenesteyting	6,8	7,9	7,3
Jordbruk, skogbruk og fiske	9,3	1,9	6,4
Øvrige næringer	17,8	24,4	20,4
Sør- og Midt-Norge			
	Menn	Kvinner	I alt
I alt	100,0	100,0	100,0
Varehandel	17,4	21,9	19,2
Helse- og sosialtjenester	5,1	29,0	14,5
Bygg og anlegg	18,1	1,7	11,7
Industri	14,1	6,4	11,0
Forretningsmessig tjenesteyting	10,2	10,4	10,3
Transport etc.	12,0	3,7	8,7
Jordbruk, skogbruk og fiske	3,4	1,1	2,5
Øvrige næringer	19,7	25,8	22,1

3.5 Konklusjon og forslag til videre analyser

3.5.1 Konklusjon

Kapittel 3.3 viser at

- frafallet er høyere i STN-området enn i de to andre områdene, både etter elevens kjønn og utdanningsprogram.
- For alle tre områder gjelder at frafallet blant gutter og frafallet i yrkesfag er noe redusert de siste årene. Frafallet blant jenter og blant elever på studieforberedende utdanningsprogram er om lag uendret i perioden.

Det vises i kapittel 3.4 at

- om lag 2 av 3 personer uten videregående opplæring, er i arbeid. Andelen som er sysselsatte er noe større i STN-området enn i de to andre områdene.
- Varehandel, helsesektoren, bygg og anlegg samt industri er ofte «valgte» næringer. I STN-området er primærnæringen betydelig mer vanlig enn i de to andre områdene.
- Det er til dels store kjønnsmessige forskjeller i «bransjevalg». Kvinner arbeider i større grad i omsorgsykker, samtidig som menn i langt større grad arbeider innen bygg og anlegg. Disse kjønnsmessige forskjeller gjelder for alle tre områder.

3.5.2 Forslag til videre analyser

I kapittel 3.4 vises at jordbruk, skogbruk og fiske er ofte representerte næringer for personer bosatt i STN-området og som mangler videregående opplæring. Primærnæring har imidlertid mange næringsundergrupper som kanskje ikke er like relevante i alle deler av landet. En kunne identifisere mer relevante undergruppene for primærnæringene for STN-området og lage tilsvarende sammenligninger med to andre områdene.

I denne artikkelen er det presentert tall for arbeidstilknytning for de som har falt fra i videregående opplæring. Analysen kunne videreføres ved å gi sammenlignbare tall for arbeidstilknytning for personer som *har* avsluttet videregående og for personer som har avsluttet universitets- eller høyskole utdanning. Hvor stor er andelen sysselsatte og hvilke næringer jobber disse personene i?

Frafallet i videregående opplæring er noe lavere i de store byene enn ellers i landet. I motsetning til Øvrige nord og Sør- og Midt-Norge, mangler STN-området store byer. En kunne på det grunnlag undersøke om årsaken til forskjellene i frafallet i videregående opplæring beskrevet i kapittel 3, rett og slett er forekomsten av byer.